

ŠAFAŘÍKOVY HISTORICKÉ MAPY

Mirka Tröglová Sejtková

Mapová sbírka
Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Historické mapy 2025, Bratislava

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Pavel Josef Šafařík (1795–1861)

filolog, slavista, historik, etnograf, archeolog, literární historik i teoretik, kartograf

- *Počátkové českého básnictví, obzvláště prosodie* (1818)
- *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten* (1826)
- *Slovanské starožitnosti* (1837)
- *Monumenta Illyrica* (1839)
- *Slovanský národopis s mapou Slovanským zeměvidem* (1842, 1849)
- *Národní zeměvid Rakouské říše* (1949, mapa)
- *Památky hlaholského písemnictví* (1853)
- *Sebrané spisy P. J. Šafaříka, I–III* (1862–65)

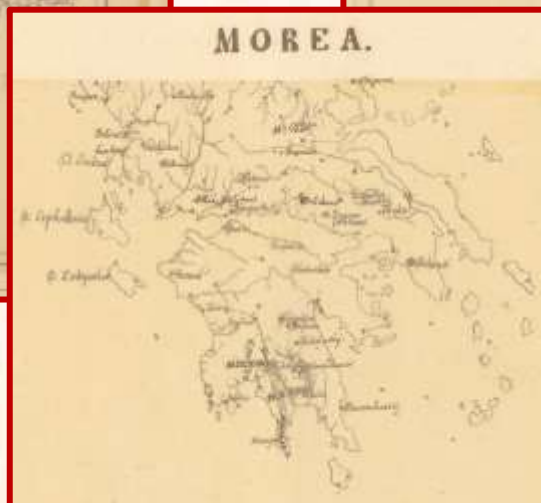
Šafaříkovy historické mapy

Srbové. Bulharové. Měřítko 1 : 2 500 000. Mezi 1838 a 1840. Rukopis

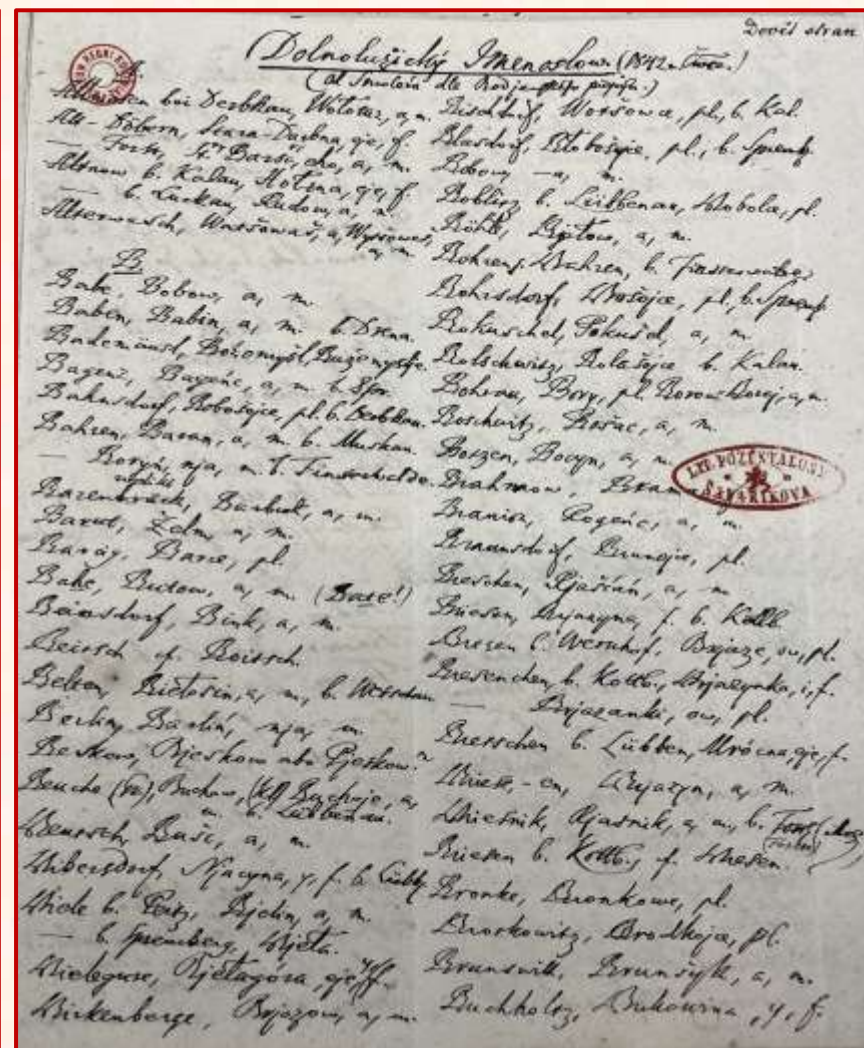
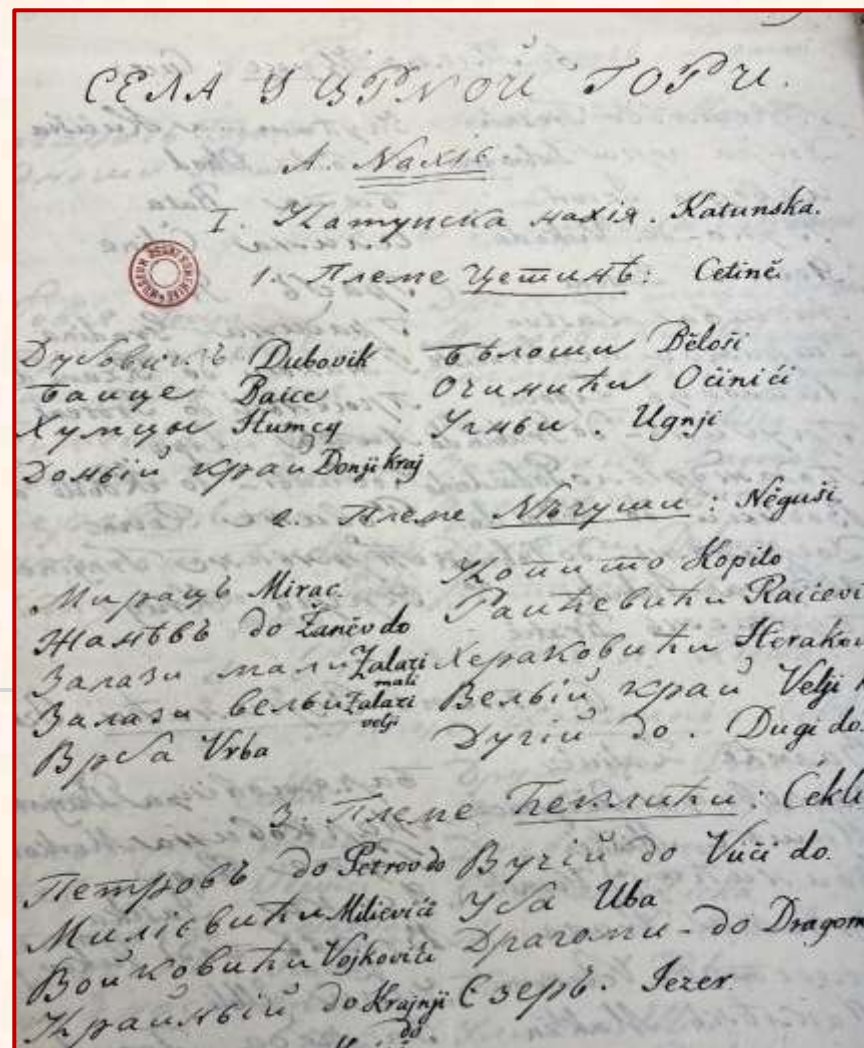
Chorvati, Slované bulharští. Měřítko 1 : 3 700 000. Mezi 1838 a 1846. Rukopis

Morea. Měřítko 1 : 3 775 000. Mezi 1838 a 1840. Rukopis

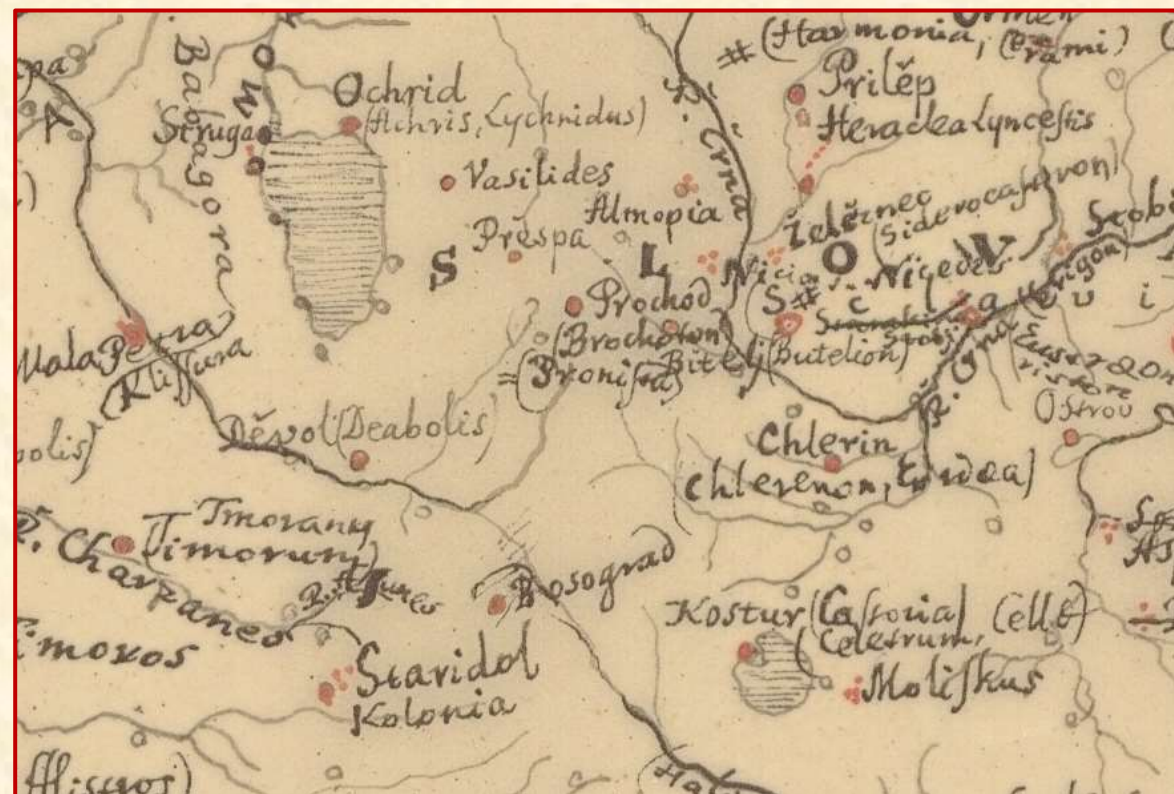
Prameny

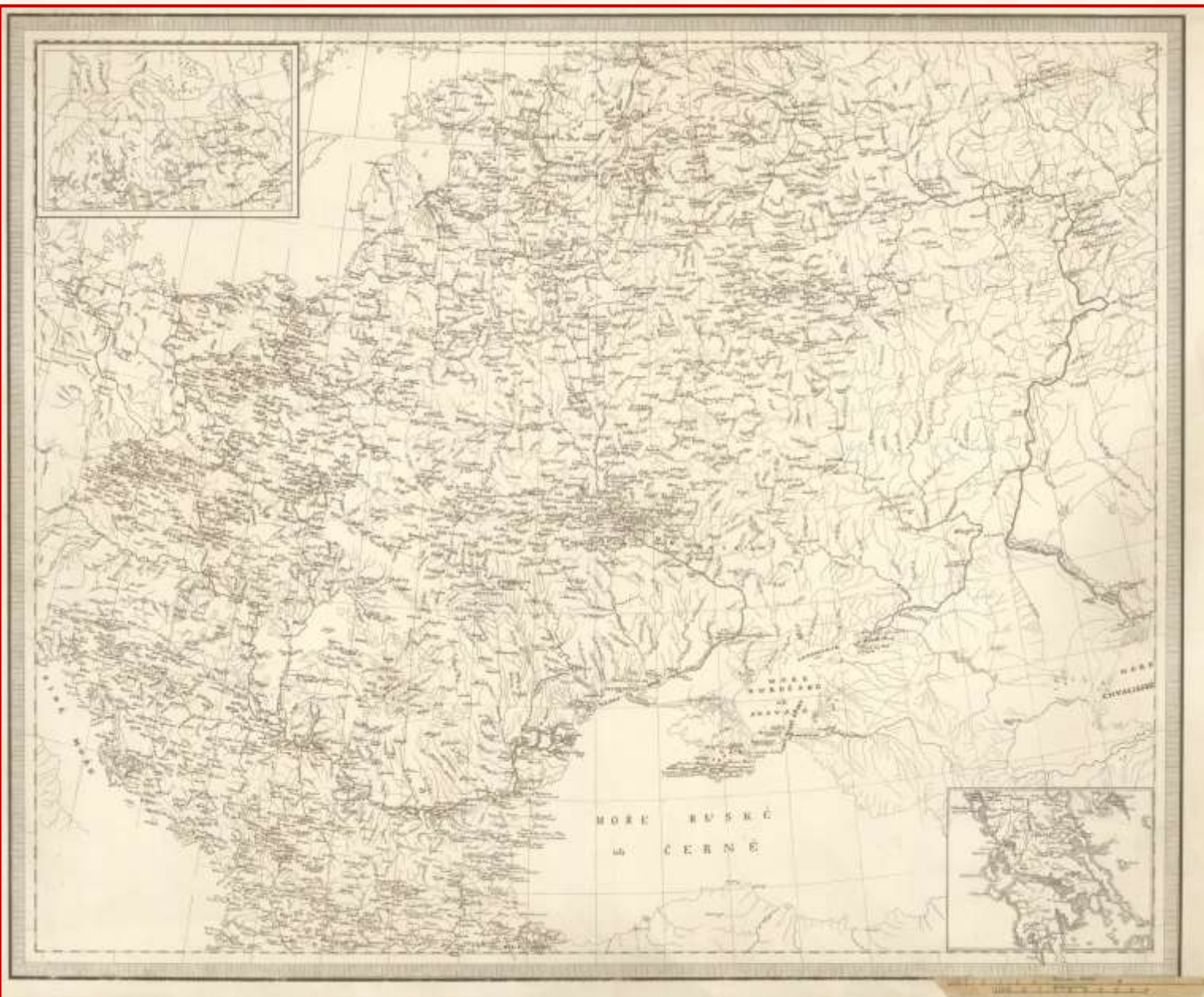
- knihy, mapy, atlasy, listiny, inkunábule, kroniky, zprávy, cestopisy ad.
 - jazyk venkovanů
 - výměna poznatků s kolegy prostřednictvím korespondence
-
- rukopisné seznamy excerpovaných toponym
 - rozsáhlé abecední rejstříky toponym, kartotéky

Пříklady seznamů toponym pro Černou Horu a Dolní Lužici

Variantní názvy sídel

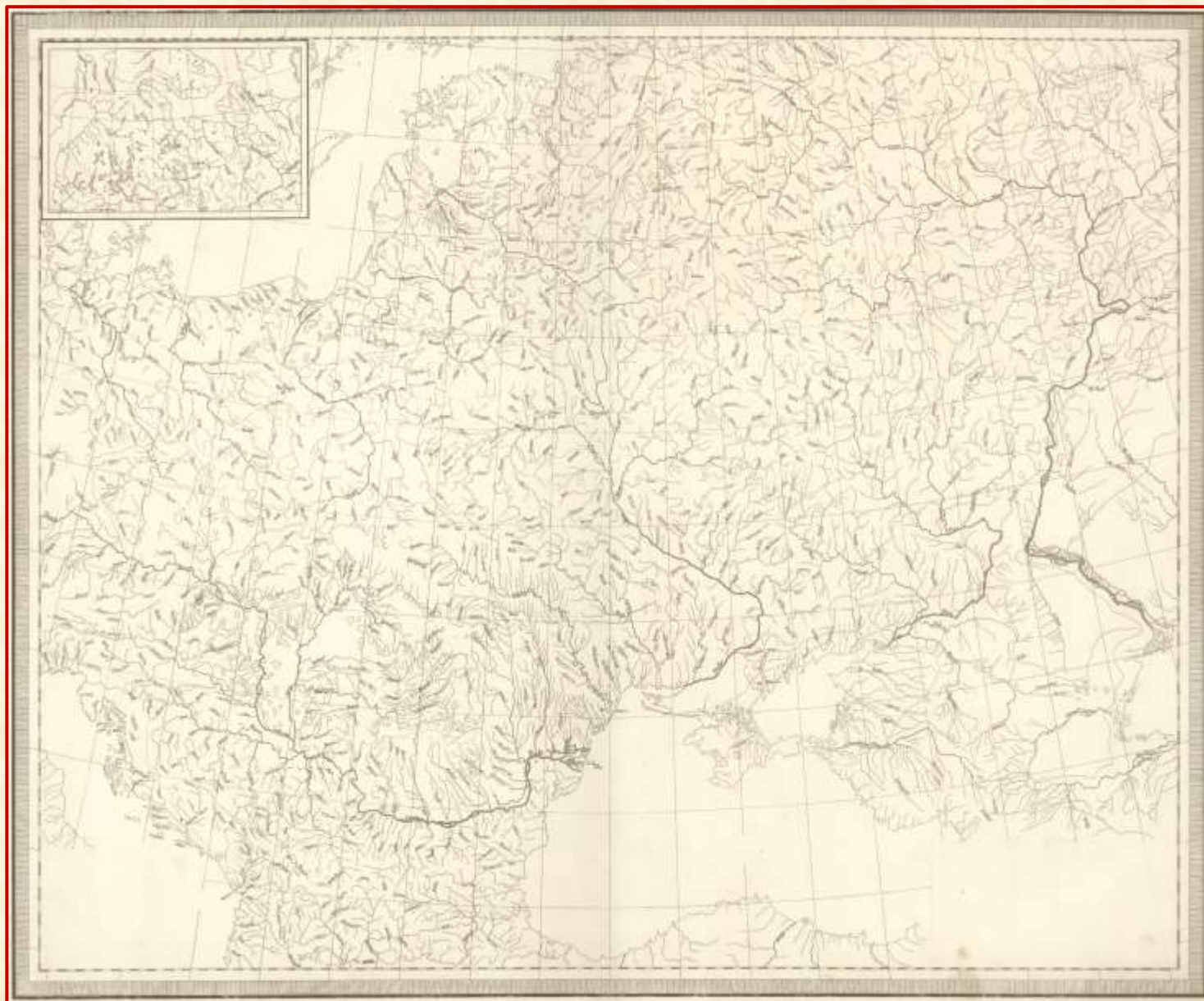

Historická mapa Slovanstva: sídla

- autor: Pavel Josef Šafařík
- měřítko 1 : 4 700 000
- mezi 1842 a 1843
- rozměry: 47,0 × 57,9 cm,
na listu 51,7 × 64,5 cm
- podklad: nátisk *Slovanského
zeměvidu*
- rukopisný obsah

Historická mapa Slovanstva: vodstvo

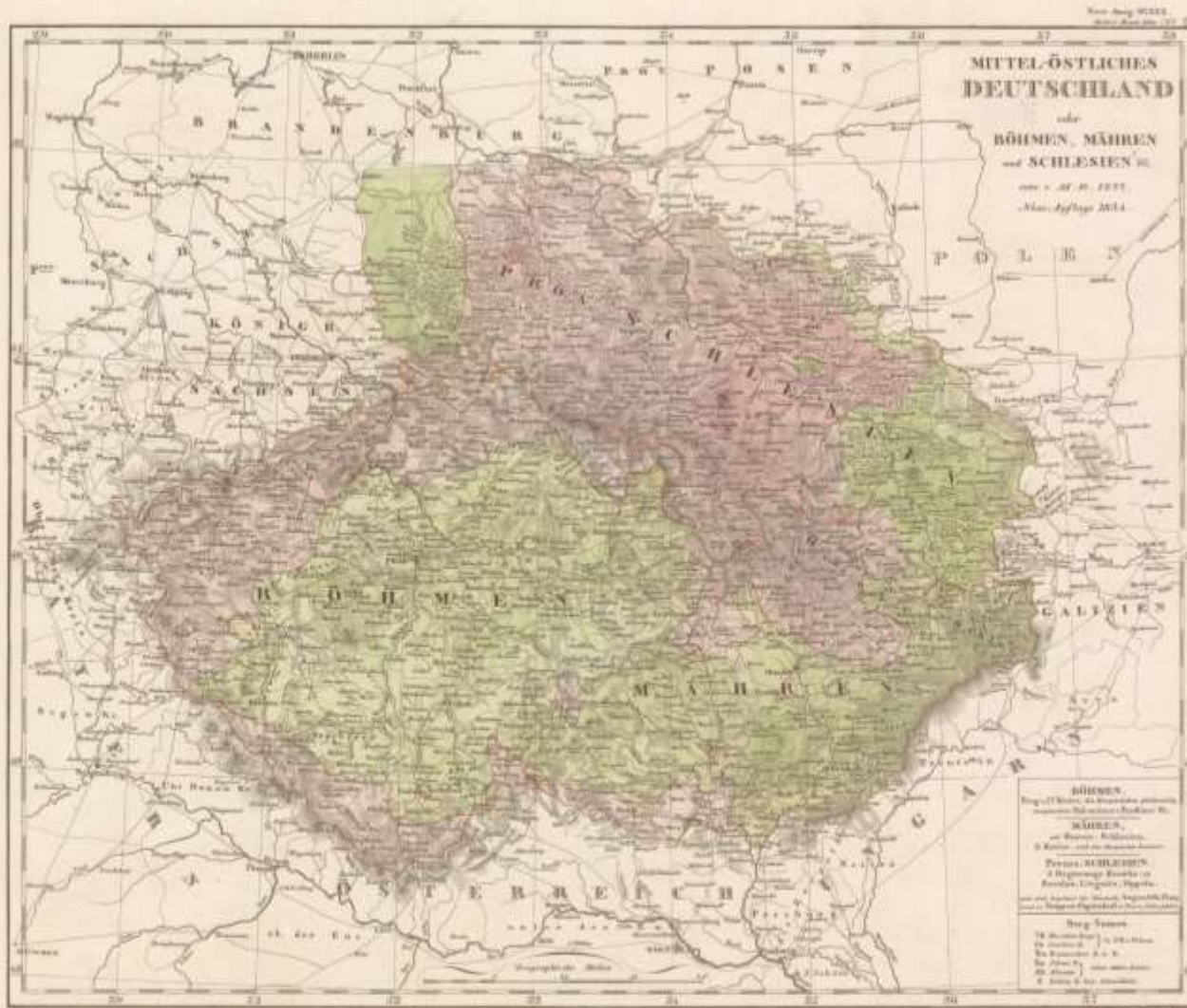
- autor: Pavel Josef Šafařík
- měřítko 1 : 4 700 000
- mezi 1842 a 1843
- rozměry: 47,0 × 57,9 cm, na listu 51,7 × 64,5 cm
- podklad: nátisk *Slovanského zeměvidu*
- rukopisný obsah

ČECHOVÉ. MORAVANÉ

- autoři: Pavel Josef Šafařík a František Palacký
- měřítko 1 : 1 890 000
- mezi 1838 a 1840
- rozměry: 23,8 × 33,1 cm,
na listu 26,3 × 40,0 cm
- rukopis

MITTEL-ÖSTLICHES DEUTSCHLAND oder BÖHMEN, MÄHREN und SCHLESIEN (1822)

- autor: Adolf Stieler
- měřítko 1 : 1 880 000
- rozměry: 27,1 × 33,6 cm, na listu 36,4 × 44,8 cm
- pochází z: *Handatlas über alle Theile der Erde und über das Weltgebäude*, Gotha: Justus Perthes, 1834
- autor kolorování: Pavel Josef Šafařík
- rytec: Johann Carl Ausfeld

František Palacký (1798–1876)

český historik, politik, spisovatel, vůdčí představitel českého politického a kulturního života

- *Počátkové českého básnictví, obzvláště prosodie* (1818) – spolupráce s P. J. Šafaříkem a J. Benedikti Blahoslavem
- *Starší letopisové čeští od roku 1378 do roku 1527* (1829)
- *Geschichte von Böhmen und Mähren*, I–III (1836–45)
- *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, I–V (1848–76)
- *Idea státu rakouského* (1865)

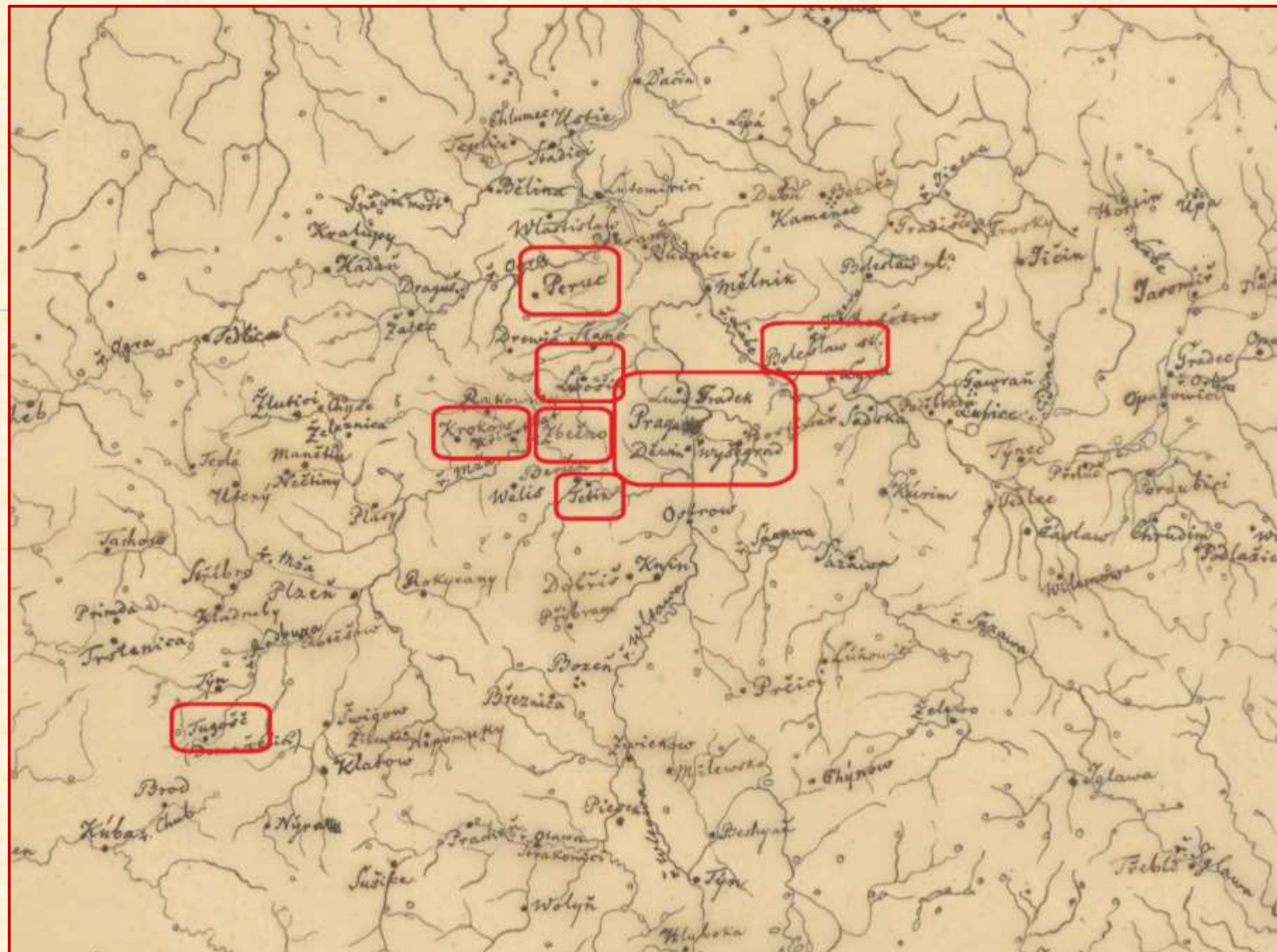
ČECHOVÉ. MORAVANÉ

- autoři: Pavel Josef Šafařík a František Palacký
- měřítko 1 : 1 890 000
- mezi 1838 a 1840
- rozměry: 23,8 × 33,1 cm, na listu 26,3 × 40,0 cm
- rukopis

Sídla

- 159 toponym
- mapový znak: černě vyplněný kruh

Kláštery

Benediktini

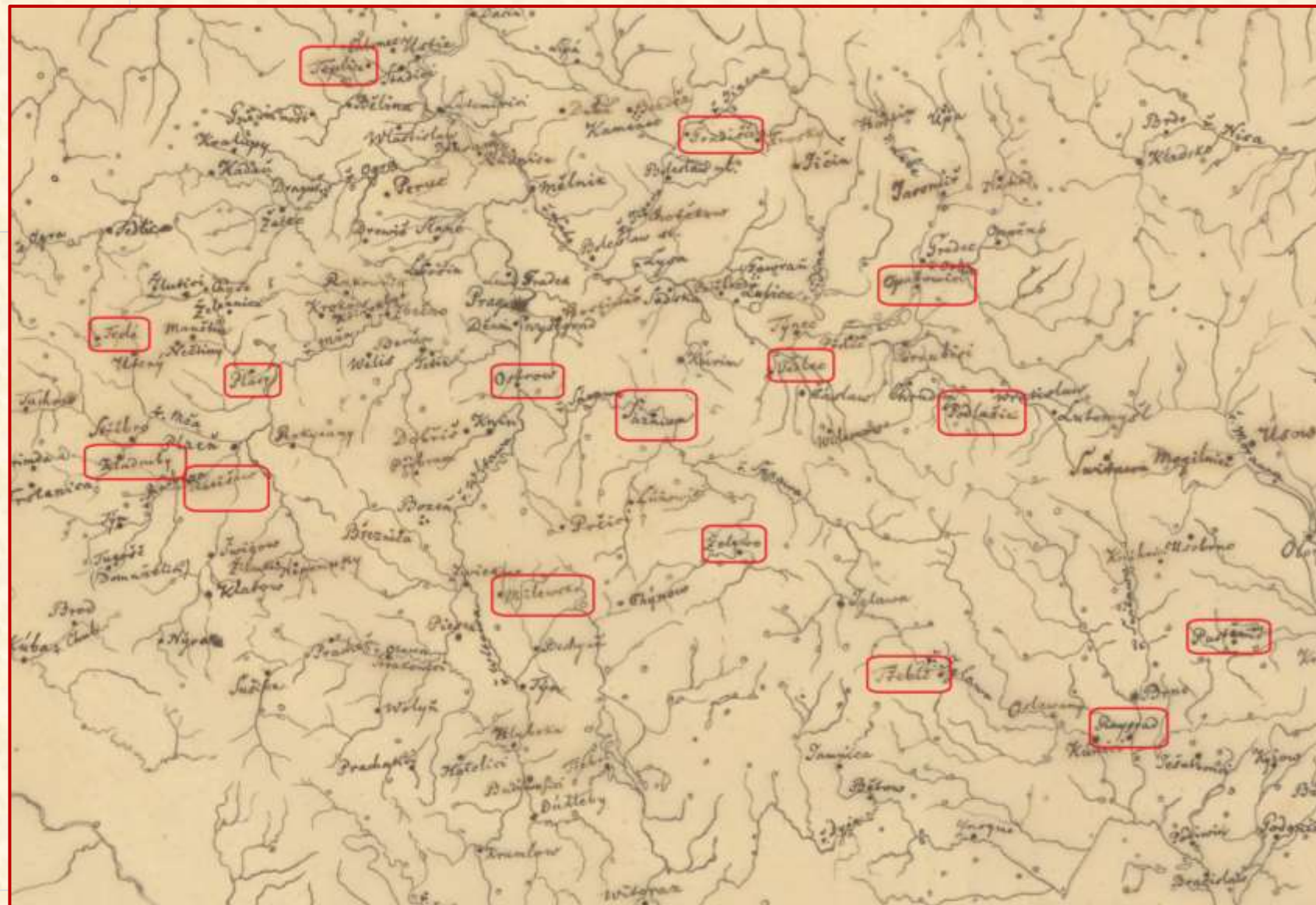
- Sázava
- Rajhrad
- Želiv
- Ostrov
- Opatovice
- Třebíč
- Kladruby
- Podlažice
- Teplice
- Pustiměř

Cisterciáci

- Hradiště
- Plasy
- Sedlec

Premonstráti

- Milevsko
- Teplá
- Chotěšov

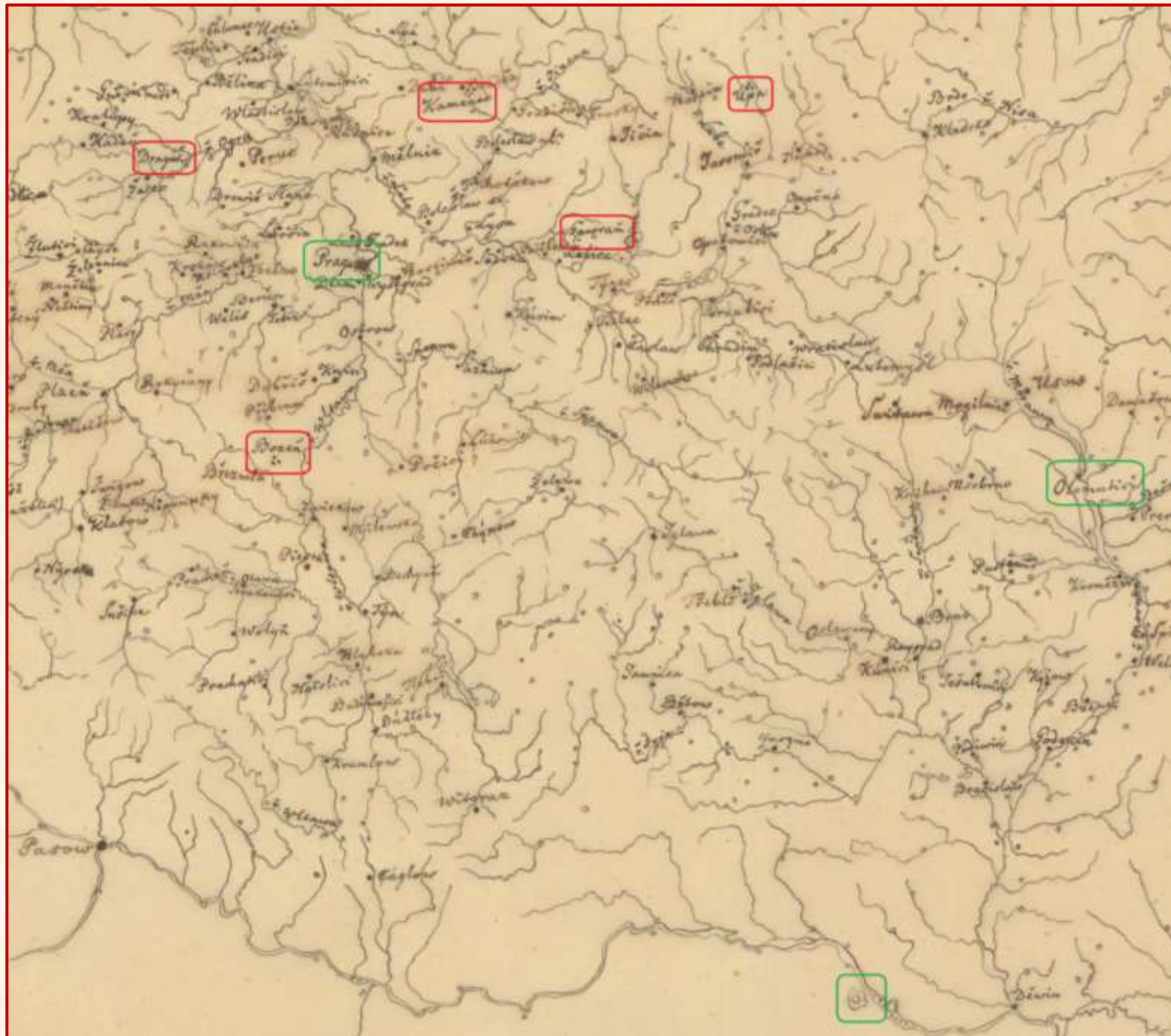
Významná opevněná města

- Praha
- Olomouc
- Vídeň

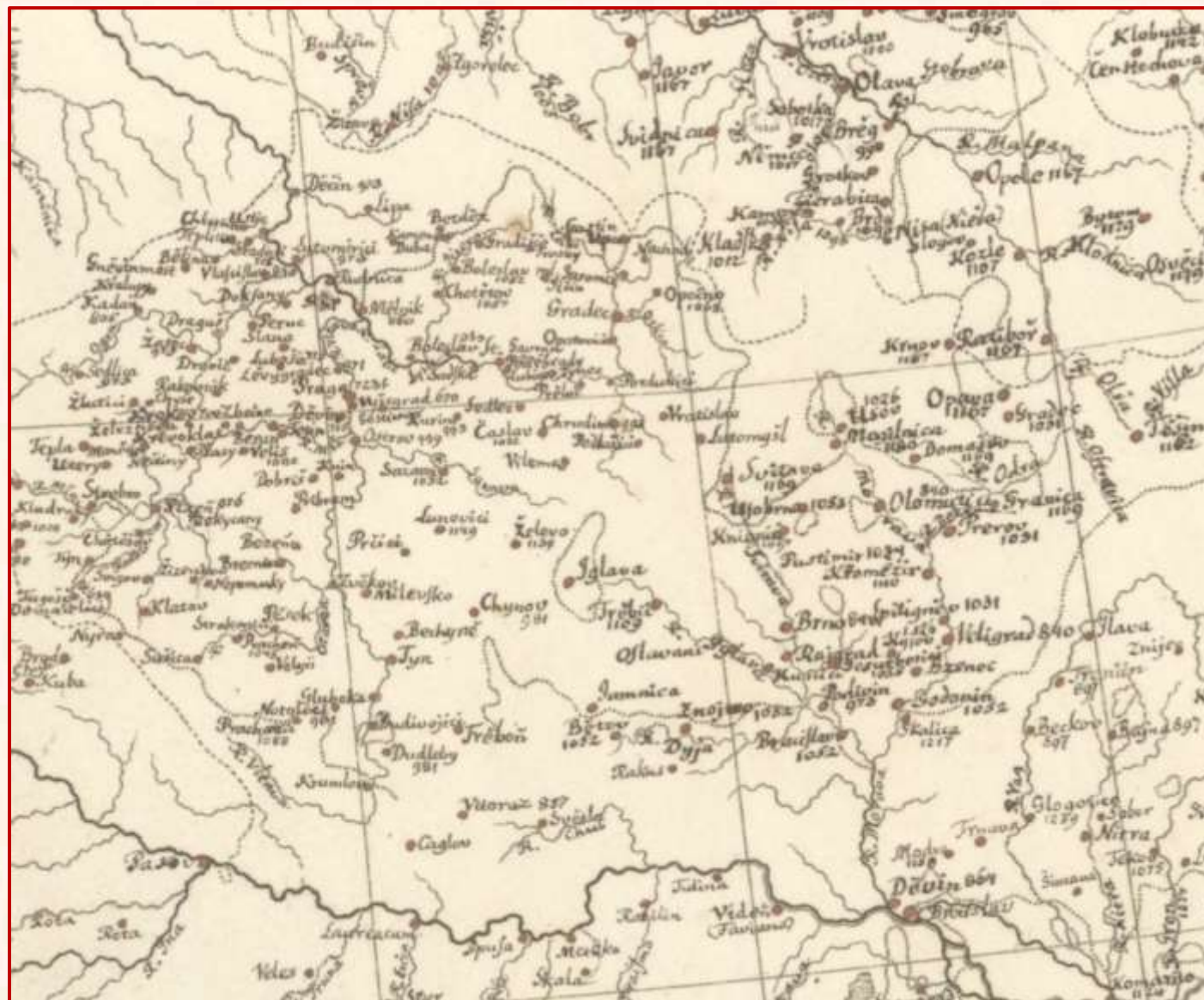
Zaniklá sídla

- Dragúš
- Úpa
- Božeň
- Gavraň
- Kamenec

Šafaříkova historická mapa Slovanstva - čistopis

- výřez oblasti Čech, Moravy a Slezska
- doplněna datace nejstarších pramenných zmínek
- nepřebíral důsledně značky pro zaniklá sídla
- doplněna hora Říp
- reforma pravopisu w-v

Rukopisné seznamy toponym Historické mapy Slovanstva s letopočty

Tugořč (Domazlice) 620.
Wyöhrad ok. 670.

Krokov ok. 700
Libušin ok. 715

Tetin " "
Praha 720.

Stadiči 715.
Děvín ok. 730

Wlastislav ok. 820.

Dragně ok. 840

Kadaň 805.
Mělník ok. 860.
Witoraz (weira) 857

Lewý Hrádek 871
Litomyšl ... "

Brdech ok. 900

Boleslaw stará ok. 930

Sedlice 973 Tugořč (Domazlice) 973

Žatec 973

Dějín 973

Litoměřice 973

Plzeň 976

Libice 981

Chýnov 981

Dětleby 981

Notolice 981

Nitra 836

Weligrad ok. 840

Olomutici " 840

Brno " 840

Děvín 864

Rodiwin 973

Lexyr = Kottel 973

Kadaň 805.

Mělník ok. 860.

Witoraz (weira) 857

Lewý Hrádek 871

Litomyšl ... "

Brdech ok. 900

Boleslaw stará ok. 930

Sedlice 973 Tugořč (Domazlice) 973

Žatec 973

Dějín 973

Litoměřice 973

Plzeň 976

Libice 981

Chýnov 981

Dětleby 981

Notolice 981

(Litomyšl 981)

Kladsko 981

Brwnow 993

Ostrow 999

Dřevíč 1004

Lýra 1013

Lazawa 1032

Primda (ok. 1020)

Weliš 1000

Zbično 1000

Swyřice 1020

Prilina 1040

Planě 993.

Mstie 993.

Kralupy 993.

Hrdly 993.

Chocebuz (Hr.) 993.

Kochowici (br.) 993.

Ladka 993.

Brachin 1043.

Nitra 836

Weligrad ok. 840

Olomutici " 840

Brno " 840

Děvín 864

Rodiwin 973

Lexyr = Kottel 973

Moow 1026

Spitihněw 1030

Opawa 1031

Hrádek a Opawy "

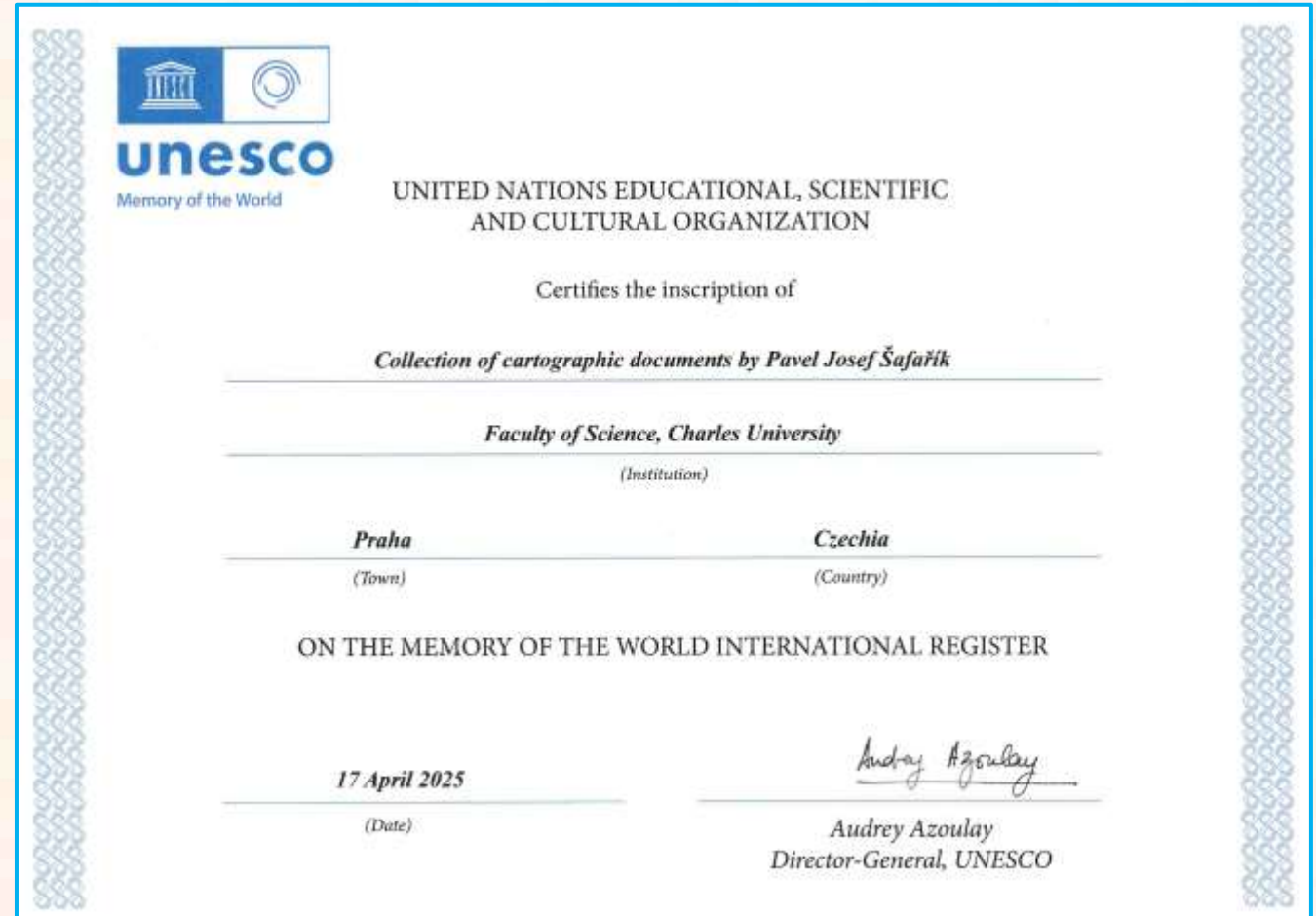
Čerow 1031

Pustiměř 1034

Wyřkow 1034

Program Paměť světa UNESCO

- roku 2025 byla kolekce 88 Šafaříkových kartografických dokumentů z období let 1820–1851 zapsána do mezinárodního rejstříku Memory of the World UNESCO
- cíle programu
 - ochrana celosvětového dokumentárního dědictví
 - zajištění univerzálního přístupu k tomuto dědictví
 - zvýšení povědomí veřejnosti o jeho významu

Děkuji za pozornost

sejtm2af@natur.cuni.cz

[**https://natur.cuni.cz/geografie/katedry-a-pracoviste/mapova-sbirka**](https://natur.cuni.cz/geografie/katedry-a-pracoviste/mapova-sbirka)

[**https://kramerus.cuni.cz/uk**](https://kramerus.cuni.cz/uk)

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova